

Національна академія правових наук України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ВІСНИК

НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

Збірник наукових праць

Заснований у 1993 році
Періодичність випуску – 4 номери на рік

№ 1 (88) 2017

Харків
«Право»
2017

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 11 від 24 березня 2017 р.)*

Свідоцтво про державну реєстрацію
Серія КВ № 19889-9689Р від 09.04.2013 р.

**Збірник наукових праць внесено до Переліку
наукових фахових видань у галузі юридичних наук**
(наказ МОН України № 241 від 09.03.2016 р.)

Збірник наукових праць включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus International
(Варшава, Польща)

Вісник Національної академії правових наук України : зб. наук. пр. / редкол.:
О. В. Петришин та ін. – Х. : Право, 2017. – № 1 (88). – 244 с.

Засновники:

Національна академія правових наук України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Видавець:

Національна академія правових наук України

Відповідальний за випуск

О. В. Петришин

Матеріали друкуються українською, російською та англійською мовами

Адреса редакційної колегії: 61024, Харків, вул. Пушкінська, 70, Національна академія правових наук України. Тел. (057) 707-79-89

Офіційний сайт: visnyk.kh.ua

e-mail: visnyk_naprnua@ukr.net

© Національна академія правових наук
України, 2017

© Видавництво «Право», 2017

НАУКОВА РАДА:

В. Я. Тацій – д-р юрид. наук, проф., акад. НАН України та НАПрН України (голова наук. ради); **Ю. В. Баулін** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **Ю. П. Битяк** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **В. І. Борисов** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **В. Д. Гончаренко** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **С. В. Ківалов** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **О. Д. Крупчан** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **Н. С. Кузнєцова** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **В. К. Мамутов** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАН України та НАПрН України; **В. Т. Нор** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **О. В. Петришин** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **С. М. Прилипко** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **П. М. Рабінович** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **О. Д. Святоцький** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **А. О. Селіванов** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **В. П. Тихий** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **Ю. С. Шемшученко** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАН України та НАПрН України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

О. В. Петришин – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України (голова ред. колегії); **Ю. Є. Атаманова** – д-р юрид. наук, доц.; **Г. І. Балюк** – д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; **Ю. Г. Барабаш** – д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; **В. С. Батиргарєва** – д-р юрид. наук, ст. наук. співроб.; **Х. Н. Бєхруз** – д-р юрид. наук, проф.; **А. Г. Бобкова** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **В. І. Борисова** – канд. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; **М. В. Буромєський** – д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; **В. М. Гарашук** – д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; **В. В. Голіна** – д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; **Б. М. Головкін** – д-р юрид. наук, проф.; **К. В. Гусаров** – д-р юрид. наук, проф.; **Г. Г. Демиденко** – д-р юрид. наук, проф.; **Л. М. Демидова** – д-р юрид. наук, проф.; **В. А. Журавель** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **Д. В. Задохайло** – д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; **М. І. Іншин** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **О. В. Капліна** – д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; **В. П. Колісник** – д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; **В. В. Комаров** – канд. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **О. В. Кресін** – канд. юрид. наук, доц.; **М. П. Кучерявенко** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **В. В. Лемак** – д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; **В. В. Луць** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **П. М. Любченко** – д-р юрид. наук, проф.; **Д. В. Лук'янов** – д-р юрид. наук, доц., чл.-кор. НАПрН України; **С. І. Максимов** – д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; **Л. М. Москвич** – д-р юрид. наук, проф.; **І. В. Назаров** – д-р юрид. наук, проф.; **В. Я. Настюк** – д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; **О. П. Орлюк** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **М. І. Панов** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **С. П. Погребняк** – д-р юрид. наук, проф.; **В. Г. Пилипчук** – д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; **В. О. Рум'янець** – д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; **С. Г. Серьогіна** – д-р юрид. наук, доц., чл.-кор. НАПрН України; **О. В. Скрипнюк** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **І. В. Спасибо-Фатєєва** – д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; **В. Ю. Уркевич** – д-р юрид. наук, проф.; **В. А. Устименко** – д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; **Г. І. Чанишева** – д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; **В. Ю. Шепітько** – д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; **О. Г. Шило** – д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; **М. В. Шульга** – д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; **І. В. Яковюк** – д-р юрид. наук, проф.; **О. М. Ярошенко** – д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України

ІНОЗЕМНІ ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Вільям Еліот Батлер – проф. (США); **Чаба Варга** – проф. (Угорщина); **Томас Давуліс** – проф. (Литва); **Карл-Герман Кестнер** – проф. (ФРН); **Йошіке Курумисава** – проф. (Японія); **Снеголе Магюльєне** – проф. (Литва); **К. Л. Томашевський** – д-р юрид. наук, доц. (Республіка Білорусь)

Зміст

Доповідь президента Національної академії правових наук України О. В. Петришина про основні результати діяльності академії у 2016 р.	8
---	---

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ НАУКИ

РАБІНОВИЧ П. М., ДУДАШ Т. І. Правнича мова: основні складники (загальнотеоретична характеристика).....	17
СРМОЛАСВ В. М. Досвід першого вітчизняного парламенту в оцінках Михайла Грушевського.....	30
РУМ'ЯНЦЕВ В. О. Утворення Української Центральної Ради – важлива віха в українському національно-державному відродженні.....	47
ЗІНЧЕНКО О. В. Конституції Скандинавських країн: порівняльний аналіз.....	58
КРЕСІН О. В. Теоретичні та історичні аспекти формування спеціально-наукової картини світу на основі порівняльно-правових досліджень.....	69
ПОЛТАНСЬКИЙ В. С. Поняття інформаційного суспільства: теоретико-правовий підхід.....	77
ТРИХЛІБ К. О. Загальноправова термінологія в слов'янській мовній групі: порівняльна характеристика.....	87

ПИТАННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

ПОДЦЕРКОВНИЙ О. П. Щодо посилення тенденції виділення господарського (економічного) права у законодавстві та правничій освіті європейських країн.....	98
ПИСАРЕНКО Н. Б. Межі судового контролю щодо дискреційних адміністративних актів: практика Європейського суду з прав людини та українські реалії.....	109

ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА ПРАВА

ГУСАРОВ К. В. Вплив конституційної скарги на остаточність судового рішення та вичерпання національних засобів юридичного захисту у цивільному процесі.....	120
ЖОРНОКУЙ Ю. М. Договори про створення корпорації.....	130
КУХАРСВ О. Є. Застосування правових презумпцій у механізмі правового регулювання спадкових відносин.....	140
ТАШ'ЯН Р. І. Недійсність правочинів та її правові наслідки у цивільному праві Німеччини.....	152

ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НАУК

ШЕПІТЬКО В. Ю., ЖУРАВЕЛЬ В. А., АВДЄЄВА Г. К., СТОРОЖЕНКО С. В. Автоматизовані інформаційні системи як засіб удосконалення розслідування вбивств	161
ШАНДУЛА О. О. Особливості правового статусу прокурорів військових прокуратур	173

НА ПОЧАТКУ ТВОРЧОГО ШЛЯХУ

КОВАЛЕНКО А. В. Особливості тактики огляду електронних документів під час досудового розслідування посягань на життя та здоров'я журналіста	182
ЛЕВАДА О. В. Правові обмеження як засоби попередження зловживання правом (теоретико-правовий аспект)	192
СЛІПЧЕНКО А. С. Значення дефініції «цивільний оборот» у юриспруденції	201
ШПАК М. В. Принцип професіоналізму як засада надання кваліфікованої правової допомоги адвокатом у цивільному процесі	211

РЕЦЕНЗІЇ

Плідна спроба концептуалізації у галузі компаративістики (Харитонов Є. О., Харитонова О. І.)	220
---	-----

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Інформація за результатами загальних зборів Національної академії правових наук України (Журавель В. А.)	224
Звіт про витрачання коштів Державного бюджету України Національною академією правових наук України за 2016 р.	227

НАШІ ЮВІЛЯРИ

Коновалова В. О.	231
Знаменський Г. Л.	233
Притика Д. М.	234
Пам'яті Ніни Романівни Нижник	237
Пам'яті Олександра Геннадійовича Мурашина	239

Table of contents

Report of the President of the National Ukrainian Academy of Law Sciences O. V. Petryshyn on the main results of the Academy activity in 2016.....	8
---	---

GENERAL ISSUES OF THE LEGAL SCIENCE

RABINOVYCH P. M., DUDASH T. I. Main Components of Legal Language: (General Theoretic Overview).....	17
ERMOLAEV V. M. The Experience of the First National Parliament by the Estimates of Mykhailo Hrushevsky	30
RUMYANTSEV V. O. The Creation of the Ukrainian Central Rada (Council) is an Important Milestone in the Ukrainian National-State Revival	47
ZINCHENKO O. V. Constitutions of Scandinavian Countries: Comparative Analysis.....	58
KRESIN O. V. Theoretical and Historical Aspects of Formation of Special Scientific Picture of the World Based on Comparative Legal Studies	69
POLITANSKYI V. S. Concept of Information Society: Theoretical and Legal Approach.....	77
TRYKHLIB K. O. General Legal Terminology in the Slavic Language Group: Comparative Characteristics	87

QUESTIONS OF ECONOMIC AND ADMINISTRATIVE LAW

PODTSERKOVNYY O. P. About Growing Trend Release of Business (Economic) Law in Legislation and Legal Education of European Countries	98
PYSARENKO N. B. The Limits of Judicial Review With Regard to the Discretionary Administrative Acts: the Practice of the European Court of Human Rights and Ukrainian Realis.....	109

QUESTIONS OF CIVIL PROCEDURE AND LAW

GUSAROV K. V. The Influence of Constitutional Complaint on the Finality of Judgment and Exhaustion of Domestic Remedies in Civil Procedure	120
ZHORNOKUI Yu. M. Agreements on Corporation's Establishment	130
KUKHARYEV O. Ye. Application of Legal Presumption in Mechanism of Legal Regulation of Hereditary Relations.....	140
TASHIAN R. I. Invalidity of Transactions and its Consequences in Civil Law of Germany.....	152

QUESTIONS OF CRIMINAL LEGAL SCIENCES

SHEPITKO V. Y., ZHURAVEL V. A., AVDEEVA G. K., STOROZHENKO S. V. Automated Information Systems as Means of Improving the Investigation of Murders	161
SHANDULA O. O. Features of Prosecutors of Military Offices of Public Prosecutor's Legal Status	173

IN EARLY CAREER

KOVALENKO A. V. The Features of Tactics of Inspection of Electronic Documents During the Pretrial Investigation of Infringements on the Life and Health of a Journalist.....	182
LEVADA O. V. Legal Limits as a Means of Preventing Abuse of Law (Theoretical and Legal Analysis)	192
SLIPCHENKO A. S. The Value of the Definition «Civil Circulation» in the Jurisprudence.....	201
SHPAK M. V. Principle of Professionalism as the Basis of Qualified Legal Assistance of Lawyer in Civil Procedure	211

REVIEW

The effective attempt of conceptualization in the legal comparativistics field (<i>Kharytonov Ye. O., Kharytonova O. I.</i>).....	220
--	-----

SCIENTIFIC LIFE

Information on the results of the general meeting of the National Ukrainian Academy of Law Sciences (<i>Zhuravel V. A.</i>)	224
The report on spending funds of State Budget of Ukraine by National Ukrainian Academy of Law Sciences in 2016.....	227

PERSONS CELEBRATING THEIR ANNIVERSARIES

Konovalova V. O.	231
Znamensky G. L.	233
Prytyka D. M.	234
In memory of Nina Romanivna Nyzhnyk	237
In memory of Olexander Gennadiyovych Murashyn	239

Доповідь президента Національної академії правових наук України О. В. Петришина про основні результати діяльності академії у 2016 р.

2016 рік був дуже складним як для країни, так і для нашої академії. Водночас минулого року було зроблено багато важливих справ, що становитимуть підґрунтя необхідних змін на майбутнє, розпочато нові проекти та визначено нові напрями діяльності академії. На початку року набув чинності найбільш важливий для академії Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність», який розроблявся за безпосередньою участю наших науковців. Понад рік у постійному режимі члени академії займалися доопрацюванням його проекту. Закон прямо закріпив існування та правовий статус галузевих академій наук, гарантії їх самоврядності та статус головного розпорядника бюджетних

коштів, організаційну побудову та процедури виборів тощо.

Протягом року у Верховній Раді України відбулося декілька парламентських та комітетських слухань з питань розвитку освіти і науки, їх фінансування, розвитку інновацій та захисту інтелектуальної власності, на яких ми постійно відстоювали інтереси академії. Під головуванням Прем'єр-міністра України В. Б. Гройсмана було проведено низку нарад щодо розвитку академічної науки та розроблення концепції реформування наукової сфери, у роботі яких взяли участь Міністр освіти і науки України Л. М. Гриневич, президенти НАН України та галузевих академій наук, ректори провідних ВНЗ України.

Відбулося декілька спільних нарад НАН України та галузевих академій наук, на яких було вироблено спільні позиції щодо імплементації положень Закону, змін у підготовці наукових кадрів, фінансуванні наукових досліджень, узгодженні статутних норм тощо. Національна академія правових наук України є активним учасником цього процесу.

Отже, держава остаточно визнала важливість існування як університетської, так і академічної науки. Подібні установи ефективно працюють у багатьох країнах світу (Чехія, Польща, Китай, Німеччина тощо).

Національна академія правових наук України на наступний рік не лише отримала державне фінансування, а й домоглася його збільшення на 30%, що дозволить профінансувати на мінімальному рівні всі необхідні видатки, в тому числі академічні виплати. У 2016 р., найбільш складному, академія отримала 23,8 млн грн. Загалом через брак коштів за останні два роки було скорочено близько 25% співробітників. Державним бюджетом на 2017 р. передбачено фінансування у розмірі 31,4 млн грн. Із метою підвищення прогнозованості Державного бюджету Міністерство фінансів України починаючи з 2017 р. планує запровадити середньострокове прогнозування фінансування державних витрат, це потрібно усім нам ураховувати та відповідним чином планувати власний розвиток.

Протягом кількох останніх років увага установ академії акцентується на необхідності пошуку додаткових джерел фінансування наукових досліджень. Наукові установи академії шля-

хом укладення господарських договорів на виконання наукових досліджень, проведення експертиз надають послуги наукового та юридичного характеру зацікавленим державним та недержавним організаціям. Так, у 2016 р. власні надходження всіх установ академії становили 4 млн 278 тис. грн. Лідером є Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності, який заробив за 2016 р. 1 млн 323 тис. грн.

Одним із важливих напрямів розвитку академії має стати участь у міжнародних та вітчизняних конкурсах наукових проектів (грантах). Це відносно новий та складний для нас напрям. Лише протягом 2016 р. президія академії виграла два гранти на міжнародних конкурсах наукових проектів, що дозволило залучити додаткове фінансування на загальну суму близько 500 тис. грн. Перший грант «Толерантність у постконфліктних суспільствах» здійснювався за фінансової підтримки Robert Bosch Foundation. За його результатами отримано окрему подяку від Фонду за якість проведення проекту. У межах другого гранту Міжнародного Вишеградського Фонду «Конституційна реформа в Україні в сфері місцевого самоврядування: уроки від країн Вишеградської четвірки» було проведено міжнародну наукову конференцію, в роботі якої взяли участь як представники вітчизняної науки, так і провідні фахівці від усіх країн Вишеградської групи та Литви.

У 2016 р. на підставі оновленого законодавства про науку академія розробила та затвердила в Міністерстві юстиції України нову редакцію Статуту, який деталізував норми закону щодо

діяльності академії, врахував її 20-річний досвід та запровадив нові необхідні правила. Усі науково-дослідні інститути академії відповідно розробили та зареєстрували свої власні статuti.

Стратегією розвитку академії та її інститутів мають стати реформування правової науки, запровадження інновацій, інтеграція університетської науки, входження в європейський науковий простір. Усі наукові установи академії мають стати провідними центрами наукових досліджень у відповідних сферах. Інститути повинні провадити активну політику розвитку, створювати нові підрозділи, досліджувати нові та актуальні проблеми, запрошувати талановитих науковців, установлювати постійні контакти з провідними науковими установами з усього світу, пропонувати нові інноваційні підходи. З цього випливає ключове завдання – кожному інституту необхідно розробити власну програму розвитку на найближчі роки, приміром – на 5 років.

Уперше за новими правилами відбулися вибори директорів Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування (колективом науковців обрано С. Г. Серьогіну) та Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку (обрано С. В. Глібка). Відповідно до законодавства академія повинна укладати з директорами контракт. Така процедура чекає на кожного директора інституту.

Належні умови матеріального та соціального забезпечення працівників інститутів сьогодні передбачають необхідність включення інститутів академії до Державного реєстру наукових уста-

нов, яким надається підтримка держави. За 2016 р. два інститути були включені до цього реєстру – Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса (директор – В. І. Борисов) та Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності (директор – О. П. Орлюк). Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування та Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку подали всі необхідні документи та найближчим часом очікують рішення про включення до реєстру. Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака та Науково-дослідний інститут інформатики і права готують комплект документів.

Ще одним із шляхів розвитку академії залишається розширення мережі її наукових підрозділів та напрямів наукових досліджень. Створення нових інститутів з огляду на складну економічну ситуацію в державі наразі є проблематичним, проте є й інший шлях – функціонування спільних лабораторій та науково-освітніх центрів, які мають поєднати досягнення університетської та академічної науки. Академія бере на себе науково-методичне забезпечення їх діяльності, а її партнери – фінансування. Досвід створення таких лабораторій на сьогодні є. Так, з 2006 р. працює Науково-навчальний центр з проблем правознавства, який очолює ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Почесний президент Національної академії правових наук України В. Я. Тацій. У 2016 р. Науково-дослідним інститу-

том інтелектуальної власності та Київським національним університетом імені Тараса Шевченка було утворено спільний Науково-освітній центр з інтелектуальної власності. Найстаршій лабораторії в складі академії – Львівській лабораторії прав людини, яку очолює академік П. М. Рабінович, у 2016 р. виповнилося 20 років.

Крім того, на сьогодні функціонують лабораторії:

– з проблем корпоративного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака (у м. Івано-Франківськ), утворена на базі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (очолює кандидат юридичних наук І. Б. Саракун);

– інформаційно-правових проблем інноваційного розвитку та освіти Науково-дослідного інституту інформатики і права (у м. Вінниця), утворена на базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (очолює кандидат наук з державного управління О. І. Яременко);

– з проблем гендерної рівності та тимчасово переміщених осіб (у м. Дніпро) (очолює доктор юридичних наук Л. Р. Наливайко).

Відділення академії постійно оновлюють мережу координаційних бюро, через які залучають фахівців з юридичних наукових установ та університетів і опановують нові напрями наукових досліджень. Так, відділенням теорії та історії держави і права було утворено два нових бюро: з філософії права (очолює член-кореспондент НАПрН України С. І. Максимов) та порівняльного правознавства (очолює

член-кореспондент НАПрН України В. В. Лемак).

Одним із головних досягнень академії у 2016 р. стало видання започаткованої за ініціативи Почесного президента академії В. Я. Тація 20-томної «Великої української юридичної енциклопедії». Наприкінці 2016 р. вийшов друком 1-й том «Історія держави і права України» загальним обсягом більш як 60 друкованих аркушів, у підготовці якого взяли участь понад 50 провідних науковців. На початку 2017 р. побачив світ 2-й том «Філософія права» загальним обсягом понад 80 друкованих аркушів, у підготовці якого взяли участь майже 90 провідних науковців. Опубліковані академічні праці дістали схвалення відповідно як у наукових, так і у широких громадських колах. Видавництво «Право» сьогодні отримує замовлення на придбання енциклопедії від наукових та навчальних закладів не лише України, а й Німеччини, Литви, Росії.

Слід наголосити, що такий величезний проект здійснюється без окремого державного фінансування, без авторських гонорарів тощо. Тому висловлюємо слова вдячності всім науковцям, які відгукнулися на пропозицію щодо створення «Енциклопедії», доклали неабияких зусиль та витратили власний час на написання і редагування її статей. Особлива подяка працівникам видавництва «Право» та його директору В. А. Прудникову.

На сьогодні у видавництві триває робота над третім томом «Енциклопедії», що присвячений загальнотеоретичним питанням юриспруденції та порівняльному правознавству. Також до видавництва «Право» надійшли ма-

теріали для томів «Енциклопедії» з кримінального права, криміналістики та екологічного права. Отже, редакційний портфель видавництва на 2017 рік практично сформовано. Усі інші томи енциклопедії готуватимуться до друку у міру подання матеріалів.

Починаючи з 2009 р. Національною академією правових наук України видається «Щорічник українського права», в якому публікуються найкращі статті членів академії та науковців її установ. З 2014 р. «Щорічник» друкується англійською мовою (Yearbook of Ukrainian law). Наразі кожен випуск англійської версії надсилається у понад 70 юридичних бібліотек світу, зокрема США, Канади, Австралії, Великої Британії, Німеччини, Португалії, Швейцарії, Норвегії, Данії, Латвії, Литви.

Упродовж останнього року співробітництво із закордонними науковими та навчальними закладами переходить від стадії ознайомлення та епізодичних контактів до постійної робочої співпраці.

У заходах академії протягом 2016 р. брали участь представники Лодзинського університету, Ягеллонського університету, Дебреценського університету, Університету Миколаса Ромеріса, Вільнюського університету, Університету імені Вітаутаса Великого. Наразі проводяться перемовини про підписання угоди про співпрацю з Карловим університетом (Чехія) – одним із найдавніших університетів Європи; Талліннською школою права (Естонія); Університетом штату Пенсильванія – одним із найкращих публічних дослідницьких університетів США, в якому навчається більш як 45 тис. студентів.

Постійним партнером Національної академії правових наук України у проведенні багатьох наукових проєктів є Координатор проєктів ОБСЄ в Україні. У травні 2016 р. у м. Харкові відбувся перший Східноєвропейський форум з правової реформи «20 років Конституції України: європейська правова традиція і український контекст – виміри правової реформи», у роботі якого взяли участь близько 150 вчених, серед яких 9 науковців із провідних університетів Польщі та Литви. У грудні 2016 р. на базі Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, який очолює академік Н. О. Гуророва, відбувся Медико-правовий форум «Захист прав і свобод людини у сфері охорони здоров'я: виклики та реалії реформи».

Президія здійснює постійну роботу щодо зміцнення зв'язків з органами державної влади, налагодження постійної співпраці, популяризації наукових досягнень академії.

У жовтні 2016 р. у приміщенні президії Національної академії правових наук України пройшов Національний форум «Всеукраїнське громадське обговорення реформи державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні», організований Міністерством економічного розвитку України спільно з Харківською обласною державною адміністрацією та Харківською обласною радою. Захід відбувся за участю Першого віце-прем'єр-міністра України С. Кубіва. Учасники форуму обговорили концепцію реформи сфери інтелектуальної власності та проєкт закону про національну систему інтелектуальної влас-

ності, розробленого за участю науковців академії. Перший віце-прем'єр-міністр України високо оцінив роботу науковців з розробки проекту Інноваційного кодексу України. Результати роботи форуму були широко висвітлені в парламентських та спеціальних юридичних виданнях.

Зміцнюються зв'язки академії з Конституційним Судом України та Верховним Судом. Так, 24–25 листопада 2016 р. у Верховному Суді відбулася Міжнародна конференція «Судова правотворчість у механізмі забезпечення принципу верховенства права в умовах реформування правосуддя», співорганізатором якої виступила Національна академія правових наук України. У складі Науково-консультативної ради при Верховному Суді наразі працює близько 30 науковців Національної академії правових наук України (більш як 40% від складу). Безумовно, це є визнанням високого фахового рівня науковців академії.

Академія разом із Конституційним Судом України взяла активну участь в організації та проведенні Міжнародної конференції «Конституційний контроль і процеси демократичної трансформації у сучасному суспільстві». Троє суддів Конституційного Суду України, включаючи і його Голову Ю. В. Бауліна, є членами Національної академії правових наук України.

У червні 2016 р. у Верховній Раді України відбулася виставка наукових досягнень Національної академії наук України та національних галузевих академій наук. НАПрН України та її наукові інститути взяли активну участь

у роботі заходу, представили основні досягнення академії – наукові дослідження, фундаментальні праці, розроблені законопроекти. Виставку відвідали Голова Верховної Ради України А. Парубій, народні депутати України, голови постійних комітетів.

Активно сприяє розвитку відносин із центральними органами державної влади Київський регіональний центр. Так, у грудні 2016 р. спільно з Вищим господарським судом України було організовано та проведено конференцію «Корпоративний договір: доктрина та зарубіжний досвід», у роботі якої взяли участь судді господарських судів, представники органів державної влади, науковці та експерти у галузі корпоративного управління, юристи-практики. Віце-президент – керівник КРЦ НАПрН України В. П. Тихий є позаштатним консультантом Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, членом Науково-методичної Ради Верховного Суду України, Ради при Генеральній прокуратурі України. У 2016 р. Київським регіональним центром для Генеральної прокуратури України було надано 7 наукових висновків. Незважаючи на суттєві скорочення штатів, Київський регіональний центр протягом останніх років демонструє стабільне зростання, вийшов на рівень самостійного фінансування всіх витрат на утримання центру, у 2016 р. заробив додаткового фінансування на суму понад 300 тис. грн.

Одним із основних завдань академії є науково-експертне супроводження законотворчої діяльності органів держав-

ної влади. Члени Національної академії правових наук України взяли участь у розробленні більш як 60 проектів законів та інших нормативно-правових актів. Серед них: проект Кодексу України про кримінальні проступки, нової редакції Кодексу України про адміністративні проступки, Адміністративно-процедурного кодексу України, нової редакції Митного кодексу України, а також проектів законів України «Про Конституційний Суд України», «Про Вищу раду правосуддя», «Про національну безпеку України», «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», «Про органи внутрішніх справ», «Про Національну систему охорони інтелектуальної власності в Україні» тощо.

Провідні фахівці установ академії на постійній основі беруть участь у діяльності понад 45 робочих груп із розроблення законів та інших нормативно-правових актів, серед яких слід виділити Конституційну Комісію, членами якої є 12 членів академії (М. В. Буроменський, С. П. Головатий, А. П. Заєць, М. І. Козюбра, В. П. Колісник, О. Л. Копиленко, Є. Б. Кубко, Н. С. Кузнецова, О. П. Подцерковний, С. Г. Сergyгіна, І. А. Тимченко, Ю. С. Шемшученко).

Академіки Ю. В. Баулін, Н. С. Кузнецова та член-кореспондент М. І. Козюбра входять до складу Ради з питань судової реформи, яка опікується розробленням відповідних законопроектів. Завдяки їх наполегливій праці 2 червня 2016 р. Верховною Радою України були ухвалені зміни до Конституції України, з яких розпочато кардинальну судову реформу. Значних змін зазнав статус Верховного Суду, Конституційного Суду

України, прокуратури та адвокатури України, створено Вищу раду правосуддя. Протягом року членами академії, науковцями її установ для центральних органів державної влади було підготовлено більше 230 наукових висновків, пропозицій, рекомендацій та експертиз до нормативно-правових актів. Особливо плідно у 2016 р. академія співпрацює з Комітетом Верховної Ради України з питань освіти і науки.

Науковці академії розробили 19 законопроектів в ініціативному порядку. Так, член-кореспондент В. В. Лемак – проект Закону України «Про Конституційний Суд України»; член-кореспондент І. О. Кресіна – проект Закону України «Про Концепцію державної етнонаціональної політики»; член-кореспондент В. Г. Пилипчук – проект Концепції реформування Служби безпеки України; член-кореспондент О. П. Орлюк – проект Закону України «Про Національну систему охорони інтелектуальної власності в Україні»; член-кореспондент В. В. Костицький – проект Закону України «Про обіг земель».

Слід наголосити й на тому, що науковці академії повинні не лише розробляти відповідні законопроекти, а й провадити роботу щодо їх рекламування, популяризації результатів цієї діяльності як серед високопосадовців, так і широкого юридичного загалу та громадян. Заслуговує на підтримку й поширення досвід В. І. Борисова та О. П. Орлюк, які на сторінках юридичних газет та журналів регулярно розповідають про розроблені законопроекти, та доводять необхідність їх прийняття. Слід висловити слова вдячності керів-

никам відповідних видань: академіку О. Д. Святоцькому, В. С. Ковальському та багатьом іншим, які активно співпрацюють з академією у цих питаннях.

Одним із основних напрямів роботи академії на найближчі роки має стати дослідження механізмів правового забезпечення національної безпеки нашої держави. Цю роботу розпочато за ініціативою академіка-секретаря Н. С. Кузнецової. Питання забезпечення національної безпеки є пріоритетним для всіх державних інституцій, у тому числі й академії наук. Кожне відділення та інститут мають знайти власні аспекти правового забезпечення національної безпеки відповідно до свого фаху, переглянути тематику досліджень на найближчі роки, запропонувати законопроекти, які потрібні сьогодні державі.

Важливим напрямом діяльності Національної академії правових наук України є розвиток системи підготовки наукових кадрів через аспірантуру та докторантуру. Відповідно до нових законів України «Про вищу освіту» та «Про ліцензування видів господарської діяльності» діяльність науково-дослідних інститутів з цього питання підлягає ліцензуванню. За пропозицією науковців Верховна Рада України намагалася відкласти ліцензування на два роки, але в залі забракло голосів народних депутатів. Отже, на сьогодні ліцензування є обов'язковим.

Усю складну процедуру пройшли та отримали ліцензії Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса (директор – В. І. Борисов) кількістю 25 осіб та Науково-дослідний інститут інформатики і права (директор – В. Г. Пилип-

чук) – 15 осіб. Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності, Науково-дослідний інститут приватного права та підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака, Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування підготували й направили всі необхідні документи та очікують рішення Міністерства освіти і науки України.

Уже більш як двадцять років поспіль президія академії здійснює аналітичну роботу щодо підготовки та видання Переліку тем дисертацій з юридичних наук, який стає все більш затребуваним під час пошуку нових та актуальних тем дисертацій. Науковцями Науково-дослідного інституту інформатики і права під керівництвом В. Г. Пилипчука на продовження цієї діяльності розроблено інтернет-ресурс «Правова наука», який містить не тільки базу даних щодо затверджених тем кандидатських і докторських дисертацій, а й уже захищених робіт.

Водночас практика підготовки такого видання показує також й існуючі недоліки, наприклад, надмірну кількість затверджених тем з окремих наукових спеціальностей (лише за спеціальністю 12.00.07 у 2016 р. – 300 тем (24%)). Деякі науковці на порушення вимог законодавства виступають науковими керівниками одночасно великої кількості аспірантів та докторантів. Очевидно ця проблема має бути висвітлена у виступах з обговорення звітної доповіді.

Одним із важливих питань, які слід вирішити під час цієї сесії загальних зборів, є вибори нових членів академії, які вперше будуть проходити за новим

Законом та новим Статутом. Слід підкреслити, що дві галузеві академії – педагогічна та медична вже провели вибори за новими правилами.

Президією академії було оголошено вибори на 23 вакансії, з яких 6 вакансій академіків, 17 – членів-кореспондентів. Це становить майже 20% від наявних членів академії. Зареєстровано на сьогодні 87 кандидатів у члени академії, з них 34 – в академіки, 63 – у члени-кореспонденти.

Одним із найбільш спірних питань, що виникло під час підготовки виборів, стало питання відкритого голосування по виборах академіків, яке прямо передбачене у новому Законі. Президія розглянула це питання та прийняла рішення застосувати спосіб відкритого голосування шляхом підняття іменних карток

як найбільш просту форму. Новелою нового положення про вибори є також рейтингове голосування на відділеннях лише в межах наявних вакансій, що покликає підвищити вплив відділення на процес обрання членів академії.

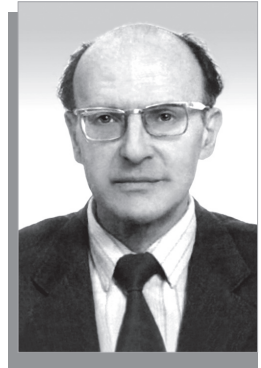
Цього року розпочала роботу нова бібліотека Національної академії правових наук України. Так, на 3-му поверсі створена постійно діюча виставка найкращих робіт науковців академії. Усі члени академії, науковці її установ мають брати активну участь у наповненні фондів бібліотеки, надати принаймні по одному примірнику своїх праць. До речі, академік Юрій Васильович Баулін передав бібліотеці близько 300 наукових видань.

16 березня 2017 р.

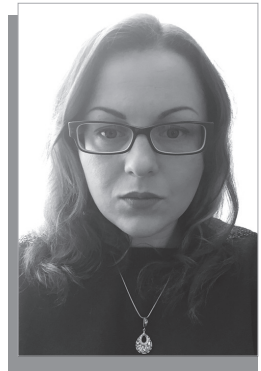
РАБІНОВИЧ ПЕТРО МОЙСЕЙОВИЧ,

доктор юридичних наук, професор кафедри теорії та філософії права Львівського національного університету імені Івана Франка, академік Національної академії правових наук України, Україна, м. Львів
e-mail: rtp2009@mail.ru

ДУДАШ ТАМАРА ІВАНІВНА,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії та філософії права Львівського національного університету імені Івана Франка, Україна, м. Львів
e-mail: tamara.dudash@gmail.com

УДК 342:340.12(477)

Правнича мова: основні складники (загальнотеоретична характеристика)

У статті висвітлено основні складники правничої мови. До них належать правнича лексика та фразеологія, правнича граматики (морфологія та синтаксис), а також правнича стилістика. Обґрунтовано, що поняття правничої мови та правової мови не є тотожними. Схарактеризовано правову термінологію та правову стилістику.

Ключові слова: правова мова, правнича мова, правова термінологія, правова граматики, правова стилістика.

Вступні міркування. Мета статті полягає в тому, щоб у загальнотеоретичному ключі описати основні складники правничої мови. Передовсім слід застерегти, що є підстави розмежовувати правничу мову та правову мову. Таке

розмежування можна здійснити, відштовхнувшись від семантичного значення прикметників «правничий» та «правовий» в українській мові. «Правовий» – це той, що стосується права [1, с. 507], а «правничий» – той, що стосу-